

I

OP EEN januari-avond in het begin van de jaren zeventig zong Christine Nilsson in *Faust* in de *Academy of Music* van New York. Er was weliswaar al sprake van een nieuwe Opera in de uithoeken 'achter de Veertigste Straat' die in pracht en waarde niet voor die in de grote Europese hoofdsteden zou hoeven onderdoen, maar de beau monde kwam iedere winter nog tot volle tevredenheid bijeen in de versleten rood-met-gouden loges van de gezellige oude *Academy*. Behoudzuchtige zielen stelden het gebouw op prijs omdat het klein en oncomfortabel was en zo de 'nieuwelingen' buiten de deur hield die New York zowel met vrees als fascinatie vervulden; de sentimentelen waren eraan gehecht om de historische associaties, en de muzikalen om de uitstekende akoestiek, die bij gehoorzalen altijd zo'n lastige zaak is.

Het was madame Nilssons eerste optreden die winter, en om haar te horen had zich wat de dagbladen ook toen al plachten te omschrijven als 'een buitengewoon grandioos publiek' verzameld, dat kwam aangereden door de glibberige, besneeuwde straten in de eigen brougham, in een ruime familielandauer of de bescheidener maar praktischer *coupé* van Brown. Bij de Opera arriveren in een *coupé* van Brown was een bijna even achtenswaardige aankomst als in een eigen rijtuig. En op diezelfde manier vertrekken bood het aanzienlijke voordeel dat men (met een speelse opmerking over democratische beginselen) in het eerste het beste rijtuig van Brown van de rij kon klauteren, en niet hoefde te wachten tot de door kou en gin gezwollen glimneus van de eigen koetsier opdook in de zuilengang van de *Academy*. Een van de meesterlijkste vondsten van de grote stalhouder Brown was de ontdekking geweest dat Amerikanen amusement nog sneller willen verlaten dan ze er heen willen.

Toen Newland Archer de deur achterin de sociëteitsloge opendeed, was het doek juist opgegaan voor de tuinscène. De jongeman had best eerder kunnen komen, want hij had het avondeten gebruikt om zeven uur, alleen met zijn moeder en zuster, en daarna op zijn gemak een sigaar gerookt in de gotische bibliotheek met zijn zwart notehouten boekenkasten met glazen deuren en stoelen met pina-

keltjes, het enige vertrek in huis waar mevrouw Archer roken toestond. Maar New York was in de eerste plaats een metropool, met het besef dat het in metropolen niet gepast was vroeg bij de Opera te arriveren. En wat al of niet gepast was speelde in het New York van Newland Archer een even belangrijke rol als de met angst omgeven duistere taboes die duizenden jaren daarvoor het leven van zijn voorvaderen hadden beheerst.

De tweede reden voor zijn late komst was persoonlijk van aard. Hij had getreuzeld met zijn sigaar omdat hij in wezen een dilettant was voor wie denken over plezier dat komen ging vaak een intenser genot betekende dan de verwezenlijking ervan. Dit was vooral zo als het een verfijnd genoeg betrof, wat bij hem meestal het geval was. Deze keer was het moment waar hij naar uitzag van zo'n ongevoel en subliem gehalte dat—wel, als hij zijn aankomst op de seconde had kunnen afstemmen met de regisseur van de prima donna, had hij de *Academy* niet op een betekenisvoller moment kunnen binnenkomen dan precies toen zij zong: 'Hij houdt van me—hij houdt niet van me—*hij houdt van me!*' en de vallende madelieveblaadjes besprenkelde met klanken klaar als dauw.

Ze zong natuurlijk: '*M'ama!*' en niet: '*He loves me*', omdat een onveranderlijke en onbetwiste wet van de muziekwereld gebood dat de door een Zweedse gezongen Duitse tekst van een Franse opera voor een Engelstalig publiek voor de duidelijkheid vertaald diende te worden in het Italiaans. Dit kwam Newland Archer even vanzelfsprekend voor als alle andere conventies die het patroon van zijn leven bepaalden: de plicht bijvoorbeeld om een scheiding in zijn haar te borstelen met twee borstels met zilverbeslag en zijn blauw geëmailleerde monogram erop, en nooit uit te gaan zonder een bloem in zijn knoopsgat (bij voorkeur een gardenia).

'*M'ama... non m'ama...*' zong de prima donna, en: '*M'ama!*' met een laatste uitbarsting van triomferende liefde, terwijl ze het gehavende madeliefje aan haar lippen drukte en haar grote ogen opsloeg naar het wereldwijze gelaat van de kleine bruine Faust (Capoul), die in zijn nauwsluitend paarsfluwelen bus en baret met vederdos vergeefs probeerde er even eerlijk en zuiver uit te zien als zijn ongekunstelde slachtoffer.

Newland Archer, die tegen de achterwand geleund stond van de sociëteitsloge, wendde zijn ogen af van het toneel en inspecteerde de

overkant van de zaal. Recht tegenover hem bevond zich de loge van de oude mevrouw Mingott, wier monsterlijke zwaarlijvigheid haar reeds lang belette naar de Opera te komen, maar die op hoogtijdagen altijd vertegenwoordigd werd door een aantal jongere familieleden. Bij deze gelegenheid werd het voorste deel van haar loge bezet door haar schoondochter—de vrouw van Lovell Mingott—en door haar dochter mevrouw Welland. Iets achter de beide in brokaat gehulde matrones zat een jong meisje in het wit, met haar blik in extase op het toneelpaar gevestigd. Toen het *'M'ama!'* van madame Nilsson opparelde boven de doodstille zaal (in de loges hield men altijd op met praten onder het madelievenlied), gleed er een warmroze gloed over de wangen van het meisje die zich verspreidde over haar voorhoofd tot in de wortels van haar blonde vlechten, en de jonge glooiing van haar borsten doortrok tot waar die een bescheiden jabot van tule ontmoette met een enkele gardenia erop gespeld. Ze sloeg haar ogen neer op het reusachtige boeket lelietjes-van-dalen op haar knie, en Newland Archer zag hoe haar witgehand-schoende vingertoppen de bloemen licht beroerden. Hij slaakte een zucht van bevredigde ijdelheid en wendde zijn blik weer naar het toneel.

Kosten noch moeite waren gespaard voor het decor, dat zelfs door mensen die zoals hij bekend waren met de Opera's van Wenen en Parijs heel mooi werd gevonden. Het voortoneel was tot aan het voetlicht bedekt met een smaragdgroen laken. In het midden deden symmetrische hoopjes pluizig groen mos, afgezet met croquetpoortjes, dienst als ondergrond voor struiken in de vorm van sinaasappelbomen, maar dan bezaaid met enorme roze en rode rozen. Aan het mos onder de rozenbomen ontsprongen gigantische violen, nog veel groter dan de rozen. De violen hadden veel weg van de inktlap-pen in bloemvorm zoals vrouwelijke parochianen die maakten voor een geliefde zielenherder. Hier en daar bloeide een in een rozetak geplante madelief met een uitbundigheid die profetisch leek voor de nog ver in de toekomst liggende wonderen van Luther Burbank.

Middenin in deze sprookjestuin stond madame Nilsson in wit kasjmier met lichtblauw satijn tussen de mouwsplitten, een aan een blauw lint bungelende reticule, en grote gele vlechten die zorgvuldig aan weerszijden van haar katoenen chemisette waren geschikt. Ze luisterde met neergeslagen ogen naar de gepassioneerde hofma-

kerij van monsieur Capoul, en wendde argeloos onbegrip voor als hij met woord of gebaar dringend wees op het raam van het aardige bakstenen huisje dat rechts op het toneel schuin uit de coulissen stak.

‘De schat!’ dacht Newland Archer, terwijl zijn ogen terugflitsten naar het meisje met de lelietjes-van-dalen. ‘Ze heeft zelfs geen idee waar het allemaal over gaat.’ En hij bekeek haar aandachtige gezichtje met ontroerd bezitterschap, een mengeling van trots op zijn eigen initiatie als man en een teder respect voor haar immense zuiverheid. ‘We gaan samen *Faust* lezen...aan een Italiaans meer...’ dacht hij, in een soort vage associatie van de locatie van zijn toekomstige wittebroodsweken met de literaire meesterwerken die hij, met het privilege van de man, aan zijn bruid zou openbaren. Pas die middag had May Welland hem laten weten dat ze ‘om hem gaf’ (New Yorks klassieke formule voor maagdelijke instemming), en zijn verbeelding was vooruit gehold op de verlovingsring, de bruidskus en de mars uit *Lohengrin*, en zag haar al aan zijn zij in een betoverend oord van het oude Europa.

Hij koesterde allerminst het verlangen dat de toekomstige mevrouw Archer een onnozele hals zou zijn. Het lag in zijn bedoeling dat zij (dankzij zijn inspirerende gezelschap) de sociale tact en de gevatheid zou ontwikkelen waarmee ze zich een plaatsje kon veroveren onder de populairste getrouwde vrouwen van de jonge garde, waar het bon-ton was mannelijke hulde te verwerven door die plagerig af te wijzen. Had hij zijn ijdelheid gepeild tot op de bodem (zoals hij soms bijna deed), dan had hij daar de wens gevonden dat zijn vrouw even wereldwijs en behaagziek zou zijn als de getrouwde dame wier charmes hem twee tamelijk opwindende jaren hadden betoverd; zonder uiteraard een spoor van de zwakheid die het leven van dat ongelukkige schepsel bijna had geruïneerd—en zijn eigen plannen een hele winter lang in de war had geschopt.

Hoe dit mirakel van vuur en ijs tot stand moest komen en zich moest handhaven in een harde wereld, daar had hij nooit lang over nagedacht; maar het was hem genoeg zijn standpunt in te nemen zonder het te analyseren—hij wist immers dat het het standpunt was van alle zorgvuldig geborstelde, witbeveste heren met een bloem in het knoopsgat die de sociëteitsloge betraden, vriendelijkheden met hem uitwisselden, en vervolgens hun toneelkijkers kritisch richtten op de kring van dames die het produkt waren van het systeem. Op

intellectueel en kunstzinnig terrein voelde Newland Archer zich duidelijk de meerdere van deze uitgelezen telgen van de oude Newyorkse geslachten. Hij had waarschijnlijk meer gelezen, meer gedacht en zelfs aanmerkelijk meer van de wereld gezien dan zij allemaal. En als individu konden zij daarom weliswaar zijn mindere zijn, maar als groep vertegenwoordigden ze 'New York', en uit ingesleten mannelijke solidariteit aanvaardde hij al hun doctrines op moreel gebied. Hij voelde instinctief aan dat het hier te netelig zou zijn—en ook niet comme il faut—om zijn eigen weg in te slaan.

'Nee zeg—heremijntijd!' kreet Lawrence Lefferts, die zijn kijker abrupt van het toneel afwendde. Lawrence Lefferts was veruit de belangrijkste autoriteit op het terrein van 'fatsoen' in New York. Hij had waarschijnlijk meer studie gemaakt van dit ingewikkelde en fascinerende probleem dan wie dan ook—maar studie alleen was niet genoeg om zijn ongedwongen en volmaakte manieren te verklaren. Je hoefde maar naar hem te kijken, van zijn hoge kale voorhoofd en de boog van zijn fraaie blonde snor naar de lange lakleren voeten aan het andere uiteinde van zijn slanke en elegante figuur, om te beseffen dat de kennis van 'fatsoen' wel aangeboren moest zijn bij een ieder die zulke kwaliteitskleding zo nonchalant te dragen wist en een dergelijke lengte kon etaleren met zoveel achteloze gratie. Zoals een jonge bewonderaar ooit van hem had gezegd: 'Als iemand je precies kan vertellen wanneer je een zwarte vlinderdas moet dragen bij je avondkleding en wanneer niet, dan is het Larry Lefferts.' En in de kwestie van pumps versus lakleren *Oxfords* had hij het onbetwiste laatste woord.

'Mijn God!' zei hij, en zwijgend overhandigde hij zijn kijker aan de oude Sillerton Jackson.

Newland Archer volgde Lefferts blik en zag tot zijn verrassing dat diens uitroep was veroorzaakt door een nieuwe gestalte die de loge van de oude mevrouw Mingott was binnengekomen. Het was de gestalte van een slanke jonge vrouw, iets minder lang dan May Welland, met bruine krullen die dicht langs haar slapen lagen en op hun plaats gehouden werden met een smal snoer diamanten. De stijl van dit kapsel, die haar een 'Josephine-look' gaf, werd voortgezet in de snit van haar avondjurk van donkerblauw fluweel, die tamelijk teatraal onder haar boezem was opgenomen door een ceintuur met een grote ouderwetse gesp. De draagster van deze ongebruikelijke

kledij, die zich volmaakt onbewust leek van de aandacht die ze er-mee trok, bleef in het midden van de loge even staan om met mevrouw Welland te overleggen of ze haar aanbod van haar eigen plaats rechtsvoor wel kon aannemen. Uiteindelijk accepteerde ze met een glimlachje, en ging op dezelfde rij zitten als mevrouw Wellands schoonzuster mevrouw Mingott, die in de linkerhoek zat.

De heer Sillerton Jackson had de toneelkijker aan Lawrence Lefferts teruggegeven. De hele club wendde zich instinctief naar hem toe om te horen wat de oude man te zeggen had, want de oude heer Jackson was een even grote autoriteit op het terrein van 'familie' als Lawrence Lefferts op dat van 'fatsoen'. Hij kende alle vertakkingen van New Yorks onderlinge verwantschappen, wist opheldering te verschaffen over ingewikkelde vraagstukken als de banden tussen de Mingotts (via de Thorleys) met de familie Dallas uit Zuid-Carolina, de relatie van de oudere tak van de Thorleys uit Philadelphia met de familie Chivers (die uit Albany wel te verstaan, onder geen beding te verwarren met die van Manson Chivers van University Place), en kon bovendien van elke familie de meest in het oog springende karakteristieken opsommen, zoals bijvoorbeeld de fabelachtige gierigheid van de jongere generatie van de familie Lefferts (die van Long Island), of de fatale neiging van de Rushworths om de verkeerde huwelijken te sluiten, of de krankzinnigheid die men zag terugkeren in elke tweede generatie van de Chivers uit Albany, met wie hun Newyorkse verwanten zich nooit hadden willen vermengen—met de rampzalige uitzondering van de arme Medora Manson, die, zoals iedereen weet... maar haar moeder was dan ook een Rushworth.

Naast dit woud aan stambomen had de heer Sillerton Jackson tussen zijn smalle ingevallen slapen en onder zijn haardos van zacht zilver ook nog een lijst opgeslagen met alle schandalen en mysteries die de afgelopen vijftig jaar onder het rimpelloze oppervlak van New Yorks hogere kringen gesmeuld hadden. Zijn informatie was zo veelomvattend, en zijn geheugen zo sterk, dat men hem zag als de enige man die zou kunnen vertellen wie de bankier Julius Beaufort nu eigenlijk was, en wat er was geworden van de knappe Bob Spicer, de vader van de oude mevrouw Mingott, die (met een groot bedrag aan andermans geld dat hij beheerde) binnen een jaar na zijn huwelijk zo geheimzinnig was verdwenen—op dezelfde dag dat de

mooie Spaanse danseres die de toestromende massa's in het oude Opera House aan de Battery in vervoering had gebracht, scheep was gegaan naar Cuba. Maar de heer Jackson bewaarde deze mysteries, met vele andere, veilig in zijn hart; zijn krachtig eergevoel stond hem niet toe iets dat hem in vertrouwen was meegedeeld verder te vertellen, en bovendien was hij zich er terdege van bewust dat zijn reputatie als discreet heer nooit kwaad kon voor zijn kansen om uit te vinden wat hij wilde weten.

De sociëteitsloge wachtte daarom met zichtbare spanning terwijl Sillerton Jackson de toneelkijker aan Lawrence Lefferts teruggaf. Een tel lang keek hij met zijn bewaasde blauwe ogen vanonder zijn oude dooraderde oogleden de aandachtige groep vorsend aan. Vervolgens draaide hij bedachtzaam aan een snorpunt en zei eenvoudig: 'Ik had nooit gedacht dat de Mingotts het zouden proberen.'

2

NEWLAND Archer werd tijdens deze korte episode overvallen door een zeldzaam gevoel van gêne.

Het was heel onaangenaam dat de loge die nu zo de onverdeelde aandacht trok van mannelijk New York, uitgerekend de loge moest zijn waarin zijn verloofde zat tussen haar moeder en tante. Een ogenblik lang kon hij de dame in empire-toilet niet thuisbrengen, en begreep hij niet waarom haar aanwezigheid onder de ingewijden zo'n opschudding veroorzaakte. Toen daagde het hem, en daarop volgde meteen een gevoel van verontwaardiging. Nee, inderdaad, wie had ooit gedacht dat de Mingotts het zouden proberen.

Maar dat hadden ze wel gedaan. Het op zachte toon geleverde commentaar achter hem nam de laatste twijfel weg bij Archer, die nu met zekerheid wist dat de jonge vrouw de nicht was van May Welland, de nicht waar de familie altijd over sprak als 'arme Ellen Olenska'. Archer wist dat ze een dag of twee daarvoor onverwachts was teruggekeerd uit Europa. Hij had zelfs van May Welland gehoord dat ze de arme Ellen, die bij de oude mevrouw Mingott loogeerde, was wezen opzoeken, en had dat eigenlijk wel goed gevon-

den. Archer was een groot voorstander van solidariteit binnen de familie, en een van de eigenschappen die hij in de Mingotts het sterkst bewonderde, was hun onvoorwaardelijke steun aan de paar zwarte schapen die hun onberispelijk geslacht had voortgebracht. De jongeman had niets kleinzieligs of onedelmoedigs, en hij was blij dat zijn toekomstige vrouw er niet door misplaatste preutsheid van werd weerhouden om (binnenskamers) vriendelijk te zijn voor haar ongelukkige nicht; maar gravin Olenska ontvangen in de familiekring was iets heel anders dan zich met haar te vertonen in het openbaar, en dan nog wel in de Opera, en in dezelfde loge als het meisje van wie de verloving met hem, Newland Archer, binnen een paar weken bekend zou worden gemaakt. Nee, hij was dezelfde mening toegedaan als de oude Sillerton Jackson: hij had nooit gedacht dat de Mingotts het zouden proberen!

Wel wist hij uiteraard dat als er iemand wat dan ook durfde (binnen de grenzen van Fifth Avenue), de oude mevrouw Mingott, de matriarch van het geslacht, dat zeker ook durven zou. Hij had altijd bewondering gevoeld voor de arrogante oude dame, die weliswaar maar Catherine Spicer was geweest van Staten Island, met een vader die op mysterieuze wijze—en zonder genoeg geld of standing om het de mensen te laten vergeten—in diskrediet was geraakt, maar die zich toch had verbonden met het hoofd van het vermogende geslacht Mingott, twee van haar dochters had uitgehuwelijkt aan 'buitenlanders' (een Italiaanse markies en een Engelse bankier), en als klap op de vuurpijl de vermetele stap had genomen een groot huis te laten bouwen van roomkleurige steen (terwijl bruine zandsteen de norm was, zoiets vanzelfsprekends als 's middags een slipjas dragen), in een ondoordringbare wildernis in de buurt van Central Park.

De buitenlandse dochters van de oude mevrouw Mingott waren een legende geworden. Ze waren hun moeder nooit meer komen opzoeken, en die laatste, die zoals velen met een actieve geest en dominante wil, een zittend leven leidde en was uitgedijd, was met filosofische kalmte thuisgebleven. Maar het roomkleurige huis (dat geïnspireerd zou zijn door de privépaleizen van de Parijse aristocratie) stond er, als zichtbaar bewijs van haar morele moed, en zij hield er hof, tussen meubels van voor de onafhankelijkheid en souvenirs uit de Tuilerieën van Lodewijk Napoleon (waar zij in de bloei van

haar leven geschitterd had), zo onbewogen alsof er niets vreemds aan was om achter de Vierendertigste Straat te wonen, of 'Franse ramen' te hebben die opensloegen als deuren in plaats van gewone schuiframen.

Iedereen, ook de heer Sillerton Jackson, vond dat de oude Catherine nooit schoonheid had bezeten—een gave die in de ogen van New York ieder succes rechtvaardigde en een excuus vormde voor een zeker aantal tekortkomingen. Minder aardige mensen zeiden dat ze evenals haar keizerlijke naamgenote haar succes had bevochten met een sterke wil en een koud hart, en ook een soort hautaine schaamteloosheid, die op de een of andere manier gerechtvaardigd werd door het waardige fatsoen van haar privéleven. De heer Manson Mingott was gestorven toen zij nog maar achtentwintig was, en omdat de Spicers zo algemeen gewantrouwd werden had hij het geld onder speciale voorwaarden vastgezet, maar zijn stoutmoedige jonge weduwe ging onvervaard haar eigen gang, bewoog zich vrijelijk in het buitenlandse uitgaansleven, liet haar dochters trouwen in de hemel weet wat voor verdorven en nieuwmodische kringen, ging amicaal om met hertogen en ambassadeurs, was kind aan huis bij papen, ontving operazangers en stond op intieme voet met madame Taglioni. En al die tijd (zoals Sillerton Jackson als eerste verkondigde) was er nooit een smet gevallen op haar reputatie—het enige opzicht, voegde hij er steevast aan toe, waarin zij verschilde van de eerdere Catherine.

Mevrouw Mingott was er al lang in geslaagd haar mans kapitaal vrij te krijgen, en leefde al vijftig jaar in rijkdom, maar de herinnering aan haar vroegere ontberingen had haar uitzonderlijk zuinig gemaakt, en hoewel ze er bij de aankoop van een japon of meubelstuk altijd op lette dat ze van de beste kwaliteit waren, kon ze zich er niet toe brengen veel uit te geven aan vergankelijke tafelgeneugten. Daarom was haar kost even schamel als die van mevrouw Archer, zij het om totaal andere redenen, en haar wijnen maakten weinig goed. Haar verwanten waren van mening dat de poverheid van haar tafel een smet wierp op de naam Mingott, die altijd verbonden was geweest met het goede leven. Niettemin bleven de mensen naar haar toekomen, ondanks de kant en klaar gekochte gerechten en laffe champagne; en in antwoord op de protesten van haar zoon Lovell (die het familieblazoen weer probeerde schoon te poetsen door de

beste *chef* van New York in huis te halen) placht ze lachend te zeggen: 'Wat hebben twee goede koks in een familie voor zin, nu ik de meisjes heb uitgehuwelijkt en toch geen sausjes meer mag?'

Terwijl Newland Archer al deze zaken overdacht, had hij zijn blik weer op de loge van de Mingotts gericht. Hij zag dat mevrouw Welland en haar schoonzuster hun halve cirkel critici confronteerden met het aplomb van de Mingotts dat de oude Catherine haar hele geslacht had ingeprent, en dat alleen May Welland met haar bos (die misschien was veroorzaakt door de wetenschap dat hij naar haar keek) verried dat ze de ernst van de situatie inzag. En de oorzaak van alle opschudding zat bevallig in haar hoekje van de loge, haar blik op het toneel gevestigd, en onthulde toen zij zich voorover boog iets meer schouder en boezem dan men in New York gewend was, tenminste bij dames die redenen hadden om onopgemerkt te blijven.

Weinig kwam Newland Archer kwalijker voor dan een zonde tegen de 'Goede Smaak', die ongrijpbare godheid waarvan 'Fatsoen' slechts de zichtbare afgezant was. Het bleke en ernstige gezicht van madame Olenska paste naar zijn mening goed bij de gelegenheid en haar onfortuinlijke omstandigheden, maar de wijze waarop haar japon (die geen jabot bezat) haar slanke schouders vrijliet, choqueeerde en verontrustte hem. De gedachte dat May Welland blootgesteld was aan de invloed van een jonge vrouw die zich zo weinig aantrok van de regels van de Goede Smaak vond hij vreselijk.

'Maar wat,' hoorde hij een van de jongemannen achter hem zeggen (tijdens de scène van Mephistopheles en Martha zat iedereen weer te praten), 'maar wat is er nu eigenlijk gebeurd?'

'Nou—zij is bij hem weggegaan, dat probeert niemand te ontdekken.'

'Het is toch zo'n beest van een vent?' vroeg de jongeman, een openhartige Thorley, die duidelijk van plan was de dame ridderlijk te verdedigen.

'Zeg dat wel—ik heb hem meegemaakt in Nice,' zei Lawrence Lefferts beslist. 'Een halflamme, spierwitte, sarcastische kerel—zijn kop oogde niet slecht, maar wel ogen met erg veel wimper. Ach, weet je wat voor type het was: als hij niet bij de vrouwen zat, verzamelde hij porselein. En voor beide ging geen prijs hem te hoog, heb ik begrepen.'

Er volgde algemeen gelach, en de jonge ridder vroeg: 'En toen—?'

'Tja, toen is ze er met zijn secretaris vandoor gegaan.'

'O.' Het gezicht van de ridder betrok.

'Maar dat heeft niet lang geduurd, een paar maanden daarna hoorde ik dat ze alleen in Venetië woonde. Ik meen dat Lovell Mingott haar is gaan halen. Hij zei dat ze hopeloos ongelukkig was. Dat is dan nog tot daar aan toe—maar dat ze nu zo met haar te kijk zitten in de Opera is weer wat anders.'

'Misschien,' opperde de jonge Thorley, 'is ze te ongelukkig om alleen thuis te blijven.'

Dit werd begroet met smalend gelach, en de diep blozende jongeman probeerde te kijken alsof hij iets had willen insinueren wat wereldwijze mensen een *double entendre* noemden.

'Tja, het is in ieder geval vreemd dat ze juffrouw Welland hebben meegenomen,' zei iemand zachtjes, met een zijdelingse blik op Archer.

'Dat maakt vast deel uit van de strategie. Bevel van oma natuurlijk,' lachte Lefferts. 'Als die oude dame iets doet, doet ze het goed.'

De akte liep ten einde, en de loge kwam in beweging. Plots voelde Newland Archer de behoefte iets beslissends te ondernemen. De wens als eerste man de loge van mevrouw Mingott binnen te gaan, de wachtende wereld zijn verloving met May Welland bekend te maken, en haar terzijde te staan bij alle moeilijkheden waarin zij door de ongepaste situatie van haar nicht zou kunnen belanden, deze impuls had met één klap al zijn scrupules en aarzelingen opzij geveegd, en hij haastte zich door de rode gangen naar de overkant van de zaal.

Toen hij de loge binnenkwam, vonden zijn ogen die van juffrouw Welland, en hij zag dat zij meteen zijn motieven had begrepen, ook al stond de familiewaardigheid die zij beiden zo respecteerden haar niet toe hem dat te vertellen. De mensen uit hun wereld leefden in een sfeer van halve suggestie en kiese verhulling, en dat ze elkaar zo begrepen gaf de jongeman een groter gevoel van nabijheid dan wanneer er verklarende woorden waren gevallen. Haar ogen zeiden: 'Je begrijpt toch waarom Mamma me heeft meegenomen?' en de zijne antwoordden: 'Ik had voor geen goud gewild dat je was weggebleven.'

'Je kent mijn nicht gravin Olenska toch?' vroeg mevrouw Wel-

land terwijl ze haar aanstaande schoonzoon een hand gaf. Archer boog zonder zijn hand uit te steken, zoals gebruikelijk was wanneer men aan een dame werd voorgesteld. Ellen Olenska neeg licht haar hoofd, en hield haar eigen gehandschoende handen om haar enorme waaier van arendsveren. Nadat hij de vrouw van Lovell Mingott had begroet, een grote blonde dame in krakend satijn, ging hij naast zijn verloofde zitten, en zei op zachte toon: 'Ik hoop dat je madame Olenska verteld hebt dat we verloofd zijn? Ik wil dat iedereen het weet—vind je het goed dat ik het vanavond op het bal bekend maak?'

Het gezicht van juffrouw Welland kleurde roze als de dageraad, en ze keek hem met stralende ogen aan. 'Als je Mamma kunt overhalen,' zei ze, 'maar waarom moeten we iets veranderen wat al afgesproken was?' Hij gaf haar slechts antwoord met zijn ogen, en zij zei met een nog zekerder glimlach: 'Vertel het zelf maar aan mijn nicht. Van mij heb je toestemming. Ze zegt dat ze altijd met je speelde toen jullie klein waren.'

Ze gaf hem de ruimte door haar stoel achteruit te schuiven, en meteen, een beetje opvallend, met de wens dat alle aanwezigen zagen wat hij deed, ging Archer naast gravin Olenska zitten.

'We hebben toch samen gespeeld?' vroeg ze terwijl ze haar ernstige ogen in de zijne liet rusten. 'U was een vreselijk jongetje, en u heeft me een keer gekust achter de deur, maar ik was verliefd op uw neef Vandie Newland, die niet eens naar me keek.' Haar blik dwaalde over de hoefijzervormige rij loges. 'Ah, wat roept dit herinneringen op—ik zie iedereen hier in knickerbockers en kantjesonderbroeken met pijpen,' zei ze, met haar slepende, licht buitenlandse accent, haar ogen weer op hem gericht.

Hoe aangenaam hun uitdrukking ook was, de jongeman was geschokt dat ze zo'n onbetamelijk beeld reflecteerden van het verheven tribunaal waarvoor ze op datzelfde moment terechtstond. Niets getuigde van slechtere smaak dan misplaatste frivoliteit, en hij antwoordde wat stijfjes: 'Ja, u bent lang weggeweest.'

'O, eeuwen,' zei ze, 'zo lang dat ik zeker weet dat ik dood ben en begraven, en dat dit heerlijke oord de hemel is', iets dat Newland Archer, om redenen die hij niet thuis kon brengen, een nog veel onerbiediger beschrijving vond van de Newyorkse beau monde.

HET ging steevast op dezelfde manier.

De vrouw van Julius Beaufort verscheen op de avond van haar jaarlijkse bal altijd in de Opera. Ze gaf haar bal zelfs met opzet op een opera-avond, om te demonstreren dat ze ver boven huishoudelijke beslommingen verheven was en over een staf beschikte die ook zonder haar in staat was het feest tot in de puntjes te organiseren.

Het huis van de Beauforts was een van de weinige in New York met een balzaal (die er al was nog voor ze er bij Manson Mingott en Headly Chivers een kregen); en in een tijd waarin men het 'provinciaals' begon te vinden een 'doek' op de vloer van de salon te leggen en de meubels naar boven te brengen, was het bezit van een balzaal die nergens anders voor gebruikt werd, en driehonderdvierenzestig dagen per jaar in het donker achter de luiken werd gehouden, met de vergulde stoelen opgestapeld in een hoek en de kroonluchter in een zak, iets van een onbetwiste superioriteit—en men vond het voldoende compensatie voor de betreurenswaardige episodes uit het verleden van de Beauforts.

Mevrouw Archer, die haar sociale opvattingen graag mocht verpakken in zelfbedachte axioma's, had ooit gezegd: 'We hebben allemaal onze favorieten onder het gewone volk—' en hoe gewaagd die uitspraak ook was, menig exclusief hart beaamde hem heimelijk. Maar de Beauforts kon je niet gewoon noemen—sommigen zeiden dat ze nog erger waren. Mevrouw Beaufort behoorde inderdaad tot een van de meest vooraanstaande families van Amerika. Ze was ooit de liefvallige Regina Dallas geweest (van de tak uit Zuid-Carolina), een doodarme schoonheid die in de Newyorkse beau monde was geïntroduceerd door haar nicht, de onnadenkende Medora Manson, die altijd de verkeerde stap nam uit het juiste motief. Wie verwant was aan de Mansons en de Rushworths had een *droit de cité* (zoals de heer Sillerton Jackson, die vaak op de Tuilerieën was geweest, dat noemde); maar was het niet zo dat men dat verspeelde door iemand te huwen als Julius Beaufort?

De vraag luidde: wie *was* Beaufort? Hij ging door voor een Engelsman, was een aangename verschijning met een knap gezicht, humeurig, gastvrij en geestig. Hij was naar Amerika gekomen met

aanbevelingsbrieven van de Engelse schoonzoon van de oude mevrouw Mingott, de bankier, en had zich razendsnel opgewerkt tot een goede positie in de zakenwereld, maar hij had verkwistende gewoonten, een scherpe tong en duistere antecedenten, en toen Medora Manson zijn verloving met haar nicht bekendmaakte, was men van mening dat dit de zoveelste dwaasheid was in de lange reeks misstappen van de arme Medora.

Maar dwaasheid wordt niet minder vaak gerechtvaardigd door haar vruchten dan wijsheid, en twee jaar na het huwelijk van mevrouw Beaufort moest men toegeven dat ze het meest gedistingeerde huis bezat van New York. Niemand wist precies hoe dit wonder tot stand was gekomen. Zij was indolent en passief, scherpe tongen noemden haar zelfs saai, maar ze ging gekleed als een godin, behangen met parels, en werd ieder jaar jonger en blonder en mooier, en zo troonde zij in het massieve bruinstenen paleis van de Beauforts, en trok iedereen naar zich toe zonder er een beringd vingertje voor uit te hoeven steken. Mensen die het weten konden, zeiden dat het Beaufort zelf was die de bedienden trainde, de *chef* nieuwe gerechten leerde, de tuinlieden vertelde welke kasbloemen ze kweken moesten voor de dinertafel en de salons, de gasten uitzocht, de punch klaarmaakte voor na het eten en de briefjes dicteerde die zijn vrouw aan haar vriendinnen schreef. Als dat zo was, verrichtte hij deze huishoudelijke activiteiten in het geheim, want aan de buitenwereld presenteerde hij zich als een nonchalante en gastvrije miljonair die zijn eigen salon kon binnenwandelen met de afstandelijkheid van een uitgenodigde gast, om op te merken: 'Die gloxinia's van mijn vrouw zijn prachtig hè? Ik geloof dat ze ze uit Kew laat komen.'

Men was het erover eens dat het geheim van de heer Beaufort lag in de wijze waarop hij de dingen wist te brengen. Er kon wel gefluisterd worden dat hij 'geholpen' was om Engeland te verlaten door de internationale bankiersfirma waar hij had gewerkt, ook dat gerucht wist hij even makkelijk uit de wereld te helpen als de rest, hoewel in New York de standaard in het zakenleven niet minder nauw luisterde dan in morele kwesties. Alles ging hem even goed af, heel New York was te vinden in zijn salons, en de mensen zeiden nu al twintig jaar 'we gaan naar de Beauforts' op dezelfde toon van zekerheid waarop ze zeiden 'we gaan naar mevrouw Mingott', maar dan met het extra besef van voldoening dat ze dampende wilde eend en goede

wijn zouden krijgen, en geen lauwe Veuve Clicquot uit een dubieus jaar en opgewarmde kroketjes uit Philadelphia.

Mevrouw Beaufort was dus zoals gebruikelijk vlak voor het juwelenlied in haar loge verschenen, en toen ze, zoals eveneens gebruikelijk, aan het eind van de derde akte weer opstond, haar avondmantel om haar mooie schouders legde en verdween, wist New York dat een half uur daarna het bal beginnen zou.

Het huis van de Beauforts werd door Newyorkers graag aan buitenlanders getoond, vooral op de avond van het jaarlijkse bal. De Beauforts waren een van de eersten in New York geweest die hun eigen roodfluwelen loper bezaten, die ze door hun eigen livreeknechten lieten uitrollen over de trappen, onder hun eigen luifel, in plaats van er een te huren met de eetkamer- en balzaalstoelen. Ook hadden zij de gewoonte ingevoerd om de dames hun mantels te laten uitdoen in de hal, in plaats van ze met z'n allen naar de slaapkamer van de gastvrouw te laten schuifelen om daar met behulp van de gasbrander hun haar bij te krullen. Beaufort scheen gezegd te hebben dat hij ervan uitging dat alle vriendinnen van zijn vrouw over kameniers beschikten die ervoor zorgden dat ze fatsoenlijk *coiffées* waren als ze van huis gingen.

Vervolgens hadden ze al bij het ontwerp van het huis de drieste stap genomen het van een balzaal te voorzien, zodat je je niet eerst door een nauwe gang hoefde te persen (zoals bij de Chivers), maar er stijlvol naar toe schreed door een allée van salons-en-suite (de zee-groene, de karmozijnrode en de *bouton d'or*) en reeds van verre het zicht had op de talrijke kaarsen van de kroonluchters die zich weerspiegelden in het glanzende parket, en daarachter de diepten van een serre waar camelia's en boomvarens hun kostbaar gebladerte over banken van zwart met goud bamboe bogen.

Zoals het een jongeman in zijn positie betaamde, kwam Newland Archer aan de late kant binnen. Hij had zijn overjas achtergelaten bij de livreeknechten met de zijden kousen (die kousen waren een van Beauforts nieuwste onzinnigheden), had even getalmd in de met Spaans leer beklede bibliotheek met zijn meubels met boulewerk en malachiet, waar een paar heren stonden te praten en hun danshandschoenen aantrokken, en had zich uiteindelijk gevoegd bij de rij gasten die door mevrouw Beaufort ontvangen werden op de drempel van de karmozijnrode salon.

Archer was duidelijk nerveus. Na de Opera was hij niet teruggegaan naar de sociëteit (zoals de jonge garde meestal deed), maar omdat het een mooie avond was, was hij een eindje Fifth Avenue afgelopen om daarna weer terug te gaan in de richting van de Beauforts. Hij was werkelijk bang dat de Mingotts te ver zouden gaan, dat ze misschien bevel hadden gekregen van oma Mingott om gravin Olenska mee te nemen naar het bal.

Uit de toon in de sociëteitsloge had hij opgemaakt hoe ernstig die vergissing zou zijn, en hoewel hij vaster besloten was dan ooit om door te bijten, voelde hij zich aanmerkelijk minder bereid om als een ridder te paard de nicht van zijn verloofde te verdedigen dan vóór hun kort gesprek in de Opera.

Archer liep verder naar de *bouton d'or* salon (waar Beaufort het lef had gehad om *Triomferende liefde* op te hangen, het omstreden naakt van Bouguereau), en trof daar mevrouw Welland en haar dochter, die bij de deur van de balzaal stonden. Er gleden al dansparen over de vloer. Het licht van de waskaarsen viel op wervelende rokken van tule, op met bescheiden bloesems omkranste meisjeshoofden, op de schitterende aigrettes en sieraden van de *coiffures* van de jonge getrouwde vrouwen, en op de glitter van glanzende frontjes en nieuwe glacé handschoenen.

May Welland, kennelijk op het punt zich bij de dansenden te voegen, stond nog op de drempel, haar lelietjes-van-dalen in haar hand (het enige boeket dat ze droeg), haar gezicht een beetje bleek, haar ogen brandend van openlijke opwinding. Er stond een groep jongemannen en meisjes om haar heen, handen werden verrukt ineengeslagen, er werd gelachen, gegruip, en mevrouw Welland, die iets terzijde stond, liet hierover het licht van haar onwillige instemming schijnen. Het was duidelijk dat juffrouw Welland haar verloving bekendmaakte, terwijl haar moeder de houding aannam van ouderlijke tegenzin die hiervoor passend werd geacht.

Archer wachtte even. De aankondiging vond plaats op zijn uitdrukkelijk verzoek, en toch zou hij gewild hebben dat zijn geluk niet zó bekend was gemaakt. Zo, als nieuwtje in de hitte en het lawaai van een bomvolle balzaal, werd zijn geluk beroofd van de reine bloesem der beslotenheid die hoorde bij de dingen van het hart. Zijn vreugde was weliswaar zo diep dat de bezoedeling aan de oppervlakte de essentie onaangetast liet, maar de oppervlakte had hij ook

graag zuiver gehouden. Het gaf een zekere bevrediging te merken dat May Welland dit gevoel deelde. Haar ogen vluchtten smekend naar de zijne, en hun blik zei: 'Weet dat we dit doen omdat het zo hoort.'

Geen smeekbede kon een intenser respons hebben gevonden in Archers hart, maar liever had hij de bekendmaking van hun verloving genoodzaakt gezien door een reden van hogere aard dan die arme Ellen Olenska. De groep rond juffrouw Welland maakte met veelbetekenende glimlachjes voor hem plaats, en na zijn deel van de gelukwensen in ontvangst te hebben genomen, nam hij zijn verloofde mee naar het midden van de dansvloer en legde zijn arm om haar middel.

'Nu hoeven we niet te praten,' zei hij glimlachend in haar openhartige ogen, en ze zweefden weg op de zachte golven van de Blauwe Donau.

Ze gaf geen antwoord. Haar lippen trilden tot een glimlach, maar haar blik bleef ver en ernstig, alsof hij gericht was op een onuitsprekelijk visioen. 'Liefste,' fluisterde Archer, en drukte haar tegen zich aan. De gedachte drong zich aan hem op dat de eerste uren van het verloofd-zijn, ook al werden die doorgebracht in een balzaal, iets plechtigs en heiligs in zich droegen. Wat een nieuw leven zou het worden, met dit witte, stralende, goede aan zijn zij!

De dans was voorbij, en de twee liepen zoals het een verloofd paar paste, de serre in; en achter een hoog scherm van boomvarens en camelia's gezeten drukte Newland haar gehandschoende hand aan zijn lippen.

'Je hebt gezien dat ik gedaan heb wat je vroeg,' zei ze.

'Ja. Ik kon niet wachten,' antwoordde hij glimlachend. Even later voegde hij eraan toe: 'Alleen had ik het liever niet op een bal gewild.'

'Ja, dat weet ik.' Begrijpend ontmoette ze zijn blik. 'Maar—zelfs hier zijn we toch samen alleen?'

'O, liefste—voor altijd!' kreet Archer.

Het was duidelijk dat ze altijd begrijpen zou—altijd de juiste woorden zeggen zou. Deze ontdekking vervulde hem van geluk, en hij ging uitgelaten verder: 'Het ergste is dat ik je kussen wil en dat niet kan.' Terwijl hij dat zei, keek hij snel de serre rond, zag dat ze op dat moment alleen waren, trok haar naar zich toe en drukte een vluchtige kus op haar lippen. Om de driestheid van deze handeling

te verzachten, leidde hij haar naar een bamboe sofa in een minder afgezonderd deel van de binnentuin, ging naast haar zitten en brak een lelietje-van-dalen uit haar boeket. Ze zat daar zwijgend, en de wereld lag als een zonverlichte vallei aan hun voeten.

‘Heb je het aan mijn nicht Ellen verteld?’ vroeg ze na een poosje, alsof ze sprak in een droom.

Hij kwam terug tot de werkelijkheid, en herinnerde zich dat hij dat niet had gedaan. Een onoverkomelijke weerzin om tegen de vreemde buitenlandse vrouw over deze dingen te spreken had de woorden op zijn lippen tegengehouden.

‘Nee—daar heb ik geen gelegenheid meer voor gehad,’ zei hij met een haastig verzonnen leugentje.

‘Oh.’ Ze keek teleurgesteld, maar vriendelijk vastbesloten hem van haar standpunt te overtuigen. ‘Dat moet je dan nog doen, want ik heb het ook niet gedaan, en ik zou het niet prettig vinden dat ze dacht—’

‘Natuurlijk niet. Maar ben jij er eigenlijk niet de aangewezen persoon voor?’

Ze dacht erover na. ‘Als ik het op het juiste moment had gedaan wel. Maar nu het uitgesteld is, denk ik dat je haar moet uitleggen dat ik je gevraagd had het haar in de Opera te vertellen, voordat we het aan alle anderen bekendmaakten. Anders kan ze misschien denken dat ik haar vergeten was. Je moet begrijpen, ze hoort bij de familie, en ze is zo lang weg geweest dat ze nogal—gevoelig is.’

Archer keek haar met grote warmte aan. ‘Lieve grote engel! Natuurlijk zal ik het haar vertellen.’ Hij keek wat angstig naar de volle balzaal. ‘Maar ik heb haar nog niet gezien. Is ze er al?’

‘Nee, ze heeft op het laatste moment besloten niet te gaan.’

‘Op het laatste moment?’ zei hij haar na, en verried daarmee zijn verbazing dat ze het kennelijk wel had overwogen.

‘Ja. Ze is dol op dansen,’ antwoordde het meisje eenvoudig. ‘Maar plotseling besloot ze dat haar jurk niet chic genoeg was voor een bal, hoewel wij hem prachtig vonden. Mijn tante heeft haar weer thuis moeten brengen.’

‘Ach, nou ja—’ zei Archer met opgewekte onverschilligheid. Niets beviel hem meer in zijn verloofde dan haar vastbeslotenheid zich tot het uiterste te houden aan het negeren van het ‘onaangename’, dat ritueel waarmee zij beiden waren grootgebracht.

‘Ze weet even goed als ik,’ peinsde hij, ‘wat de ware reden is voor het wegblijven van haar nicht, maar ik zal haar nooit met het geringste teken laten merken dat ik beseft dat er een schijn van twijfel rust op de reputatie van de arme Ellen Olenska.’

4

IN DE loop van de volgende dag werden de eerste van de gebruikelijke verlovingsbezoekjes afgelegd. Het Newyorkse ritueel was strak en onbuigzaam in deze zaken. En zo ging Newland Archer met zijn moeder en zuster eerst op bezoek bij mevrouw Welland, waarna hij met mevrouw Welland en May op weg ging naar de oude mevrouw Mingott om de zegen van die eerbiedwaardige matriarch in ontvangst te nemen.

Een bezoek aan mevrouw Mingott was altijd een vermakelijke gebeurtenis voor de jongeman. Het huis vormde op zich al een historisch getuigenis, al was het uiteraard niet zo eerbiedwaardig als bepaalde andere familiehuizen, aan University Place en verder op Fifth Avenue. Die waren van het zuiverste 1830, met een strenge harmonie van tapijten met kransen van koolroos, consoles van rozehout, haarden met ronde bogen en zwartmarmeren schouwen, en immense boekenkasten van mahoniehout met glas ervoor, terwijl de oude mevrouw Mingott, die haar huis later had laten bouwen, de massieve meubelstukken uit haar bloeitijd had afgedankt, en de erfstukken van de Mingotts had gecombineerd met de frivole stoffering van het *Second Empire*. Het was haar gewoonte zich in een raam van haar zitkamer op de benedenverdieping te posteren, alsof ze kalm zat te wachten tot het leven van de beau monde noordwaarts kwam stromen naar haar verre deuren. Ze leek het niet ongedurig te verbeiden, want haar geduld was even groot als haar vertrouwen. Ze wist zeker dat binnenkort de houten schuttingen, de steengroeven, de lage *saloons*, de houten schuurtjes in de verwaarloosde tuinen, en de rotsblokken vanwaar de geiten dit alles overzagen, zouden wijken voor de komst van herenhuizen even statig als het hare—misschien zelfs (want ze was een objectieve vrouw) nog statiger, en

dat de kasseien waar de oude ratelende omnibussen over voorthobelden, vervangen zouden worden door glad asfalt, zoals men gezien zei te hebben in Parijs. En in de tussentijd kwam iedereen die ze wenste te zien naar *haar* (en ze kon haar salons even makkelijk vullen als de Beauforts, zonder ook maar een gerecht toe te voegen aan het menu van haar soupers), zodat ze niet onder haar geografische isolement behoefde te lijden.

De immense ophopingen van vlees, die in de bloei van haar leven op haar waren neergedaald als een lavavloed op een ten dode opgeschreven stad, hadden haar van een mollig actief vrouwtje met elegant gevormde voetjes en enkeltes veranderd in zoiets enorms en groots als een natuurverschijnsel. Ze had deze onderdompeling even filosofisch aanvaard als al haar andere beproevingen, en nu, op zeer hoge leeftijd, kon ze als beloning haar spiegel een vrijwel rimpelloze uitgestrektheid van stevig blank en roze vlees tonen, met in het midden nog de trekken van een klein gezichtje, dat daar leek te wachten tot het weer werd opgedolven. Een trap van gladde dubbele kinnen leidde naar de duizelingwekkende diepten van een nog sneeuwwitte boezem, gehuld in sneeuwwitte plooien van ragfijn mousseline, die op hun plaats gehouden werden door een miniatuur van wijlen de heer Mingott. Rond en onder haar stroomde golf na golf zwarte zijde weg over de randen van een volumineuze leunstoel, waarop twee kleine witte handjes rustten als meeuwen op de baren.

De last van mevrouw Mingotts vlees had het haar allang onmogelijk gemaakt de trap op of af te gaan, en met karakteristieke eigenzinnigheid had ze haar ontvangstkamer boven ingericht en zich (een flagrante schending van alle Newyorkse gedragsregels) op de benedenverdieping van haar huis geïnstalleerd, zodat je, als je bij haar in het raam van haar zitkamer zat, door een deur die altijd openstond en door een in bogen opgebonden portière van geel damast, het onverwachte zicht kreeg op een slaapkamer, met een enorm als sofa bekleed laag bed, een toilettafel met wufte stroken van kant en een in een vergulde lijst gevatte spiegel.

Haar bezoek was verrast en geboeid door de buitenissigheid van deze opzet, die deed denken aan tafereelen uit Franse romans—van zo'n tot immoraliteit uitnodigende inrichting hadden de simpele Amerikanen nooit kunnen dromen. Zo leefden vrouwen met hun